

לתולדות תרגומי המקרא לאנגלית וגישותיהם הפרשניות

מאת

יעקב גיל

פרק ו- תרגומים קתוליים של המקרא ללשון האנגלית.

תמיד ראיות לדבריהם מן "דבר האלהים הטהור והאמיתי" הנמצא ב"ברית הישנה" וב"ברית החדשה" ותרגמו את התנ"ך ללשונות החיות ולימדו את ההמונים הנוצרים לקרוא בו ולהבינו.

ב. בגלל הגימוקים, שפירטתי לעיל, התנגדו מנהיגי הקתולים בבריטניה לתרגום התנ"ך ללשון האנגלית.

תומס מור (Thomas More)¹, הומניסט, תיאולוג וסופר אנגלי, קתולי אדוק, התפלמס עם לותר ועם הנוהים אחריו בדבר הרס הכנסייה הרומית, סיעע למלך האנגלי הנרי השמיני בחיבורו נגד לותר בשנת 1521, כתב ספרים וחיבורים נגד התיאולוגיה הפרו-טסטנטית ורדף בבריטניה מנהיגים פרו-טסטנטים. תומס מור גם מחה נגד התרגום המקראי של טינדייל ללשון האנגלית בשנת 1526, וטען שהוא עיקום הכתובים ואמצעי פולמוסי לותרני; תומס מור היה בין הדורשים את שריפת התרגום ורדיפת קוראיו. לדעתו של מור, אסור להפוך תרגומי התנ"ך ללשונות חיות לכלי נשק בידי "פילוסופים של בית מרוח", והכנסייה הרומית-קתולית היא כלי יקר של משטר נכון, של נחמה מחייה ושל השראה גדולה, ואסור לנפץ את הכלי הזה לרסיסים על ידי "היקש נחפו של פלפלנים נבובים".

ג. הקתולים התנגדו התנגדות עזה לא רק לתרגום המקרא ללשונות חיות אלא גם לביקורת המקרא, שהפרוטסטנטים נתפסו לה. ומכיוון שכל תרגום מקראי ממקורו העברי ללשון חיה הוא גם פרשנות², ולפעמים

א. הכנסייה הרומית-קתולית לא עודדה נוצרים, שאינם בשירות הכנסייה, לקרוא בתנ"ך; לדעתה - סמכותה של הכנסייה הקתולית בעניני אמונה, דת ומוסר שווה לזו של התנ"ך, ולכן חייב הקתולי המאמין להפקיד בידי הכנסייה הקתולית את הסמכות האחרונה ואת הזכות הסופית לפרש את התנ"ך פירוש, שיוכל לסגל את ספר הספרים לצרכי החיים המשתנים. הכנסייה הקתולית טענה וטוענת: אם כל איש פשוט ידע לקרוא בתנ"ך ולהבין באופן חופשי ובשיפוט עצמאי, בייחוד את הפסוקים הדור-משמעותיים שבמקרא, או הסותרים - למראית עין - כתובים אחרים, הרי ייקרע התנ"ך לגזרים, הנצרות תתפצל למאות כיתות יריבות ופרצים ייהרסו את חומת האמונה הנוצרית השלימה. הכנסייה הקתולית נתנה את אישורה ואת הסכמתה רק לוולגאטה, התרגום הלאטיני של המקרא, שנעשה בידי הירונימוס בסוף המאה הרביעית, נערך שלש פעמים מחדש: בשנת 1592, בשנת 1907 ולפני מלחמת העולם השנייה, על ידי ועדת המלומדים הקתוליים, שמינה האפיפיור פיוס הי"א, ונעשה לטכסט המקראי הלטיני הרשמי של העולם הקתולי.

שתי סיבות היו להסכמת השימוש בוולגטה: (1) גדולי האפיפיורים סמכו את ידיהם על התרגום הזה; (2) המוני העם הנוצרים אינם מבינים לטינית. מבחינתה היא צדקה בכך הכנסייה הקתולית, כי בתקופת הרפורמציה הוכח, שמתקני הדת הקתולית והפרוטסטנטים למיניהם שמרדו בכנסייה הרומית, הביאו

1. 1535-1478.

2. הכתוב "ויקראו בספר בתורת האלהים מפורש" (נחמיה ח', ח) פירש רב (בבלי מגילה ג', א' ונדרים ל"ז, ב); "מפורש" - זה תרגום, ופירשו הר"ן והרא"ש לנדרים שם, שם: "דמפרש ליה לקרא", וכן הסביר המדקדק

לתולדות תרגומי המקרא לאנגלית וגישותיהם הפרשניות

ז. ההיסטוריון וויל דורנט (Will Durant) שם בפי הומאניסט את הקיטרוג הזה נגד "ביקורת המקרא" הפרוטסטנטית: "מה קורה לפרוטסטנטיות בשעה שהתנ"ך, אשר היא נטלה לה אותו כבסיסה היחיד והבלתי שוגה משתעבד ל"ביקורת גבוהה יותר", המסיעה אותו מדבר אלהים אל ספרות העברים?"

ח. רק במאה ה-17 העזו מלומד קתולי אחד, רישר סימון⁹ לכתוב ספר חשוב בביקורת המקרא: Histoire critique du Vieux Testament (10). אף על פי שרישר סימון מתח בספר זה ביקורת חריפה על הפרשנות המקראית של הפרוטסטנטים, השוללת את המסורת הנוצרית ועל ידי כך היא נועלת דלת בפני ההבנה האמיתית של התנ"ך, ובכל זאת הניח ספר זה יסוד לביקורת המקרא המדעית, ולכן התנגדו לו הכהנים הקתולים בחריפות.

ט. החיבה והזיקה לתנ"ך בלשון האנגלית הקדימו לבוא בעם הבריטי זמן רב לפני בואם ביבשת אירופה, בגלל סיבות היסטוריות ודתיות ובגלל נסיבות גיאוגרפיות שונות, שאין כאן המקום לפרטן. והחיבה והזיקה האלה הגיעו לרמה גבוהה בתקופת שלטונה של המלכה אליזבת הראשונה לבית טיודור, במאה ה-16; ולכן, כאשר רדפו למחקר "ולהגות בלתי תלויים מאשר ה"מפתחות" והאינקוויזיציה של הכנסייה".

פרשנות יהודית, ולעתים פרשנות בקורתית, ומכיוון שהקתולים התנגדו לשני הסוגים האלה של הפרשנות המקראית: גם לפרשנות יהודית וגם לפרשנות ביקורתית³ ולכן גם מטעם זה התנגדו הקתולים לתרגום המקרא ללשון האנגלית וביחוד – מהמקור העברי.

ד. גם המועצה האוקומנית ה-19 של הכנסייה הקתולית בעיר טרנטו (Trento) (Concilium Tridentinum), שנאספה בשנים 1545–1563, אישרה מחדש את הזכות הבלעדית הנמצאת בידי הכנסייה להסביר את התנ"ך ולפרשו, וקבעה את תומאס אקווינס⁴ למפרשו המוסמך של המקרא, והציבה על מזבח את ה"Summa Theologica" לאחר התנ"ך וצווי האפיפיור והחליטה שלכנסייה הקתולית יש סמכות שווה בערכה לזו של התנ"ך.⁵

ה. האפיפיור פאולוס הרביעי פירסם בשנת 1559 "מפתח לרשימת מחברים וספרים אסורים" (Index auctororum et librorum prohibitorum), "המפתח" האפיפיורי הראשון, ובו ארבעים ושמונה מהדורות תנ"ך, שאסור לקרוא בהן, כי הן דברי כפירה, כן הוטל ב"מפתח" הזה איסור על ששים ואחד מדפיסים ומוציאים לאור.⁶

ו. הקתולית אדית סיכל (Edith Sichel) הגנה על השליטה ששללה הקתוליות ביקורת המקרא, במלים אלה: "האבסולוטיזם של התנ"ך, שנכפה על ידי כהני דת פרוטסטנטיים, נתגלה עד שנת 1750, מוזיק יותר

והבלשן במילונו, ערך "פרש", עמוד 77, שהוציא לאור באכר בבודפשט, 1903. וכן מובנו של הפועל "תרגם" בעזרא ד', ז: "כתוב ארמית ומתורגם ארמית" שמובנו: מפורש בארמית; וכן מופיע הפועל "תרגם" במובן "לפרש" בתלמוד ירושלמי סוכה ה, ג: "מהו מפקיעים? תרגם רבי חגיגה ממשילים"; ובמקומות רבים בדברי חז"ל מופיע הפועל הארמי "תרגם" בשני מובניו: א) להעתיק מלשון ללשון. ב) לפרש, בלאר ולהסביר.

3. רק בשנת 1943 בשנתה לטובה יחסה של הכנסייה הקתולית רומית לביקורת המקרא וביאנציקלה (מכתב חוזר של האפיפיור למאמיניו Divino Infante Spiritu) התירה הכנסייה למאמיניה לחקור את המקרא ויותר מזה: הכנסייה המליצה בפני הקתולים על השימוש בזיקרת הצורות הספרותיות-אמנותיות של המקרא; והגיעו הדברים עד כדי כך שבשנת 1948 שלחה "המועצה התנכית קתולית" (P.C.B.) מכתב לקרדינל הקתולי סוהארד (Suhard) בפריז, ובו הם הטיפו מוסר לחוקרי המקרא הקתולים, על שלא הגיעו להישגים בשדה הביקורת החדישה של המקרא.

4. 1274–1225, קדוש נוצרי וגויר דומיניקני, איטליה; פיתח את הדוגמטיקה ואת המוסר הקתוליים ויצר בשניהם שיטה אורגאנית בספרו "מכלול המיאולוגיה".

5. לינדון 1862, עמ' 187, חלק III, Fr. Guizot, History of France,

6. Moulde La Clovière, R. de, The Women of the Renaissance, ניו-יורק, 1905, עמ' 53.

7. Women and Men of the French Renaissance, עמ' 317, לונדון, 1903.

8. "תולדות התרבות", "מור האמונה", כרך שני.

9. 1712–1638, פריז, 1678.

[3] תמוז-אלול תשל"ב גיל 17

היעזרות בפרשנות המקראית וככלשנות העברית של רב סעדיה גאון, של ר' יהודה אבן חיוג, של רבי יונה אבן ג'אנח, של רבי משה הכהן ג'יקטילא, של רבי אברהם אבן עזרא, של רבי דוד קמחי, של רבי לוי בן גרשום, של דון יצחק אברבנאל ואחרים; המתרגמים הכניסו לתוך תרגומם מלים לטיניות רבות.

התרגום הוא אנגימי, אבל בלי ספק עשוהו אחדים מבין חכמי הגולים האנגלים הקתולים שהיו קשורים בסמינר הדתי של העיר דואי ובמכללה האנגלית של העיר ריימס, ובראשם גריגורי מארטין (Gregory Martin) וויליאם אלן (William Allen) ריכרד בריסטאו (Richard Bristaw) ו-ריינולדס (I. Reynolds).

המתרגמים התחילו את עבודתם בשנת 1582, אבל התני"ך הוצא לאור רק בשנים 1609-1610, בגלל "חוסר אמצעים כספיים". מהדורה שניה נדפסה בעיר רואן¹¹.

המהדורה נקראת "דואי-ריימס" על שם שתי הערים הצרפתיות שבהן נעשתה. לתרגום הזה היתה השפעה דתית-תרבותית עצומה על הנוצרים הקתולים, דוברי אנגלית. רבים מדוברי התרגום הזה הושקעו ב"תרגום המאושר" (Authorised Version) הפרוטסטנטי של המלך ג'יימס הראשון, 1611.

ט. בשנים 1749-1750 הוציא הבישוף האנגלי הקתולי, ד"ר ריצרד צ'אלונר (Richard Challoner) מהדורה מתוקנת של התרגום הקתולי דואי-ריימס, והוציא ממנו את הביטויים הלטיניים ואת המלים האנגליות הארכאיות והקשות להבנה.

מהדורת צ'אלונר אושרה על ידי הכנסייה הקתולית ונתקבלה בחיבה ובהערצה על ידי הנוצרים הקתוליים, דוברי אנגלית, עד היום, י. תרגום קתולי חדש של המקרא לאנגלית. משוכלל יותר מן מהדורת צ'אלונר, נעשתה בידי מלומד קתולי יחיד, מונסניור רונלד

הפרוטסטנטים באיים הבריטיים. את הקתולים, אחיהם לאמונה הנוצרית, ורבים מהנרדפים היו נאלצים לגלות לצרפת הקתולית, והם ייסדו שם, בשנת 1568, עדה בריטית ומכללה אנגלית (Collège Anglais) בעיר ריימס (Reims) וסמינר נוצרי קתולי בעיר דואי (Douai)¹², והמלך פליפה השני ייסד בה בשנת 1562 אוניברסיטה ואז נעשתה מרכז הגולים הקתולים מאנגליה. אז גם ראו מנהיגי הגולים האנגלים הקתולים צורך דתי-רוחני-לאומי לתרגם את כתבי הקודש ללשון האנגלית, לפי הרוח הקתולית, ולתתו בידי הגולים, צאן מרעיתם. בהקדמה לתרגום הסבירו המתרגמים את מטרתם: "לבטל במהירות יתירה מספר תרגומים מקראיים טועים ובלתי דתיים" שנוצרו בידי כיתות נוצריות שונות, ולהציל ולהחזיר כתשובה נשמות רבות, שסוכנו על ידי תרגומים אלה". מהדורת ריימס-דואי לא תורגמה מהמקור העברי, ואף לא מתרגום השבעים היווני, אלא מן הוולגטה, העוסק הלטיני הרשמי של המקרא, שנתקדש בכנסייה הרומית קתולית¹³. ההיתר לתרגום זה מבוסס על ההמלצה שהמליצה המועצה האקומנית ה-19 של הכנסייה הקתולית (Concilium Tridentinum) שנתאספה בשנים 1545-1563, לתרגם את התנ"ך מהוולגטה הלטינית ללשונות החיות של העמים.

מכיוון שמתרגמי מהדורת ריימס-דואי לא נעזרו במקור העברי ואף לא בתרגום השבעים היווני, אלא כל הוולגטה הלטינית הורקה לכלי אנגלי, לכן יש במהדורת ריימס כל השגיאות, השיבושים והחסרונות הנמצאים בוולגטה: סגנון מליצי-מלאכותי-קיצוני, שלפעמים הופך את התרגום בלתי מובן, אם אין משוים אותו למקור הלטיני, שממנו הועתק; דביקות בטקסט המקראי שהיה בפני הירוגימוס, והם לא נעזרו בכתבי היד המרובים ובדפוסים של המקרא; אי-

11. בגליל מארנה.

12. עיר בצרפת הצפונית, 30 ק"מ דרומית לעיר ליל, בירת המחוז גור, עיר עתיקה מימי הרומאים, המאה ה-4, ובה כנסייה, בנינים ציבוריים ובתים עתיקים מהמאות ה-15-17. הסמינר הנוצרי קתולי בעיר זו התקיים עד המהפכה הצרפתית.

13. כשם שתירגם ג'וזף ויקליף, מתקן הדת האנגלי את התנ"ך לאנגלית במאה ה-14 מהוולגטה ולא מהמקור העברי ולא מתרגום השבעים היווני.

14. הבירה העתיקה של גורמנדיה, על שפת הסיין.

לתולדות תרגומי המקרא לאנגלית וגישותיהם הפרשניות

הוא נעזר בעבודת התרגום במקור העברי ובתרגום השבעים היווני ובהערותיו בשוליים ציין לפעמים המתרגם את שינויי הגירסאות שבין תרגומו לבין המקור העברי. וחבל שלא עשה כן בכל המקומות.

יא. כל תרגום הוא פירוש, ופרשנותו של נוקס למקרא היא לעתים לפי מסורת היהודית, ולעתים חדישה, ביחוד לאימרות סתומות לגמרי, סתומות למחצה ודור-משמעיות¹⁶.

יב. סגנונו האנגלי של נוקס הוא ספרותי-אמנותי. נוקס יצר סגנון אנגלי חדש למען התרגום הזה, סגנון שמצד אחד הוא מודרני שבמודרני, ומצד שני נשמרו בו שרידים של הסגנון האנגלי היעקוביני הנאה. הסגנון האנגלי מתאים למקור העברי, מצד אחד, והוא מביע את כוחה הטוב ואת רוחה המבורכת של נפש האומה הבריטית מצד שני. לשון הנביאים העברים ולשון גדולי הספרות האנגלית נושקות בסגנונו של נוקס. נוקס ידע להתידך בלשון האנגלית, מלים, ניבים ופסוקים שלמים שבמקור העברי. לעתים קרובות נאלץ נוקס לצקת מטבעות לשון אנגליים חדשים, כדי להריק לתוכם את מטבעות הלשון העבריים המקראיים הישנים. ולכן בתרגומו הוא אנגלי מקורי וגם אמנותי-ספרותי. הוא הכניס פיסוק

נוקס בשנת 1961. וכך כתוב על שער הספר: The Holy Bible. A translation from the Latin Vulgate in the light of the Hebrew and Greek originals. Translated by Ronald Knox. Authorized by the Hierarchy of England and Wales and the Hierarchy of Scotland, Burns and Oates, Published by the publishers to Holy See. 1955-1961.

לפי הכתוב בשער זכה תרגום זה לסמיכה, להסכמה ולאישור מאת שלטונות הכנסייה הקתולית של אנגליה, של ויילס ושל סקוטלנד אף על פי שזה היה עבודתו של איש אחד בלבד, על דעת עצמו ועל פי שיקול עצמי. התרגום של נוקס לא נעשה מן הוולגטה של הירונימוס בראשית המאה ה-5, אלא מן הוולגטה הקלימנטינית¹⁵ של שנת 1592, שנעשה מאז ועד 1907 לתנ"ך הרשמי של הכנסייה הרומית-קתולית. וכאן שנה נוקס שגיאה חמורה כי הירונימוס המתרגם הראשון של הוולגטה, בסוף המאה ה-4, בארץ ישראל, היה נאמן מאד למקור העברי ובדק נוסחאות מקראיים עבריים רבים ובחר בנוסח המדויק ביותר; אבל מתרגמי הוולגטה הקלימנטינית סטו בשרירות לב מהמקור העברי.

לעומת החסרון הזה יש לתרגום נוקס יתרון שאין בתרגומים קתוליים אחרים של המקרא:

15. התרגום הלטיני הקתולי למקרא שנערך מחדש ואושר על ידי האפיפיור קלמנט השמיני, ועל שמו הוא נקרא "הקלימנטיני".

16. אתן דוגמאות אחדות:

"ובלייעל כקוץ מונד כולהם, כי לא ביד יקחו. ואיש יגע בהם יימלא ברזל ועץ חנית, ובאש שרוף יישרפו בשבת" (שמואל ב', כ"ג, ו-ז) תירגם נוקס: "אנשי בלייעל - הוא (אלהים) נוהג בהם כמו בקוצים החזקים מכדי להיעקר ביד, אלא כל הרוצים לבערם, יוצאים מוויניס כמוטות ברזל, ואחר כך מציתים אותם באש עד שהם הופכים לא כלום". כך פירשו רוב פרשניו המסורתיים את הפועל "יימלא - יודיין". רשי: "צריך שילבש את בשרו ברזל וימלא ידו בכלי זיין לקצו". אבל לא כך פירשו "התרגום המאושר" הפרוטסטנטי של המלך ג'יימס הראשון, 1611. "ואומר אך חושך ישופני ולילה אור בעדני גם חושך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה" (תהלים קל"ט, יא-יב) - תירגם נוקס: "אם חשבתי לקבור את עצמי בחושך, ולילה יסרבני, והוא ידיד טוב יותר לי מן היום - לא! חשיכה אינה מחבוא ממך, אצלך הלילה יאיר באופן בהיר כעצם היום, ואור וחושך - אחד הם". כאן הלך נוקס במקצת בעקבותיהם של רש"י, ראב"ע ורד"ק, ובמקצת הכניס פירוש משלו, כגון: "לקבור את עצמי בחושך" הלילה הוא ידיד טוב יותר לי מן היום", פירושים שאינם בשום מקום אחר

"היום ההוא יהי חושך... יגאלוהו חושך וצלמוות" (איוב ג', ג-ד) תירגם נוקס: צללים כצללי המוות ידרשו אותו כאילו הוא שלהם". כן פירשו ראב"ע ורלב"ג: "יהיו גואליו וקרוביו חושך וצלמוות" (רלב"ג) "יפדוהו וימשכוהו לגפשמ" (ראב"ע).

"אם אשכחן ירושלים תשכח ימיני" (תהלים קל"ז, ו) - תירגם נוקס: "תשכח ימיני את כושרה ואת יכולתה". כן פירשו ראב"ע, רד"ק ו"מצודת דוד": "תשכח ימיני את המעשה, כי בימין - ניגון המיתרים" (ראב"ע); "תשכח הניגון, כי הימין תניע הכנור" (רד"ק); "הימין שלי תשכח את כוחה ואת תנועתה" (מצודת דוד). "מכורותיך" (יחזקאל ט"ז, ג) "שרשך (נוקס: Root of thee) וכן מגחם "במחברת" - לשון תולדה".

[5] יעקב גיל

לך אחת מאלה לתומלה עליך" (שם, שם, ה) המורכב משתי צלעות, סידר נוקס בצורה אחרת: Never an eye melted with pity: none befriended thee. ("אף פעם אחת לא נתרככה עין בחמלה, אף אחד לא התרועע אתך").

נוקס השתמש לעתים גם בהברקות לשוניות, למשל, את פרקי התנ"ך המסודרים לפי א"ב (תהלים כ"ה, קי"ט, קמ"ה; ארבעת הפרקים הראשונים באיכה ועוד), סידר נוקס גם בתרגומו האנגלי לפי סדר הא"ב האנגלי.

נוקס הראה וירטואוזיות לשונית רבה בהתאימו את הסגנון האנגלי, את צורות הביטוי האנגליות ואת אפני ההבעה האנגליים אל תכנון של כל פרק ופרק שבמקרא העברי. למשל, כשתירגם את סיפורי הבריאה שבבראשית א-ב הוא התאים להם סגנון מיתולוגי עתיק, צח ומשוכלל; כשתירגם את ספורי המלחמה שבמקרא, הוא כתב בסגנון האנגלי המיוחד לרומני הרפתקאות של אמצע המאה ה-20; כשתירגם את ספורי האהבה שבמקרא הוא רשמם בסגנון של "רומיאו ויוליה", למשל "שיר השירים" בתרגומו נוקס הוא שיר ספרותי אמנותי מודרני על האהבה.

סיפורים רגילים של המקרא תרגם נוקס לעתים בלבוש אנדי מקסים. כי נוקס מכיר את הלשון האנגלית על בוריה ויודע את הספרות האנגלית על כל תקופותיה ושונות; ונוסף לכך הוא גם אמן הסגנונות הספרותיים האנגליים גם של השירה וגם של הסיפורת. יג. בגלל כל סגולותיו הטובות האלה נתקבל תרגומו של נוקס באהדה, באהבה ובסבר פנים יפות לא רק בחוגים הקתוליים, דוברי האנגלית, אלא גם בחוגים הפרו-טסטנטיים שנמשכו אחרי חידושיו הלשוניים ואחרי חינו הסגנוני, הגורמים עונג רב לקורא אנגלית. ותרגומו זה ילמד בבתי ספר אנגליים שנים רבות, רבות, כדוגמה של יצירה ספרותית אנגלית משובחת, כמו שנלמדות יצירות שקספיר.

יד. מהדורה מתוקנת של התרגום הקתולי לאנגלית דואיי-ריימס יצאה בשנת 1963 על ידי: American Roman Catholic Conferece of Christian Doctrine הוצאת הוסמכה ואושרה על ידי הגופים הקתוליים הרשמיים העליונים של ארצות הברית. אם משווים אותה לזו של נוקס מפעל יחיד, הרי חסרה היא החן, הגי

מודרני לתוך לשונו האנגלית, העמיד סימני שאלה ליד שאלות דרמטיות של מחזה שבו משוחזרים הגבורים הראשיים זה עם זה ומרתקים את הקורא, כגון:

"שומר, מה מלילה?"

שומר, מה מלילה?"

אמר שומר: אתה בוקר - וגם לילה,

אם תבעיזון - בעיז,

שובו אתיו!"

"מי בכך יאיון ואת, יקשיב וישמע לאחור? מי נתן למשיכה יעקב, וישראל לבוויים?"

"הלא ה, זו חטאו לו" (ישעיהו מ"ב, כג-כד).

"מי זה בא מאדום, חמוץ בגדים מבצרה? זה הדור בלבשו, צועה ברוב כוחו?"

"אני מדבר בצדקה, רב להושיע!" (ישעיהו ס"ג, א-ב)

"תן להם, ה'!"

מה תתן?

תן להם רחם משכיל ושדים צומקים!" (הושע ט, יד).

שלא כמתרגמים האנגלים האחרים של המקרא, נהג נוקס במבנה המשפט העברי דרך חירות גמורה, והפך משפטי חיוב במקור העברי למשפטי שאלה, ולהיפך, למשל, את המשפט "ואעבור עליך ואראך" (יחזקאל ט"ז, ח), תירגם נוקס: Who but I came upon thee as i passed on my way? לא אני, באתי אליך, כשעברתי בדרכי? או "ואומר לך: בדמך חייו!" (יחזקאל ט"ז, ו)-תירגם נוקס: In that flight preserved thee bade in live on, this defiled thing? - "במצב המסוכן ההוא שמרתי עליך וציויתי לך את המשך החיים, אשה מלוכלכת?" ועוד רבים מסוג זה.

נוקס השתדל לכתוב את תרגומו האנגלי למקרא במבנה הצלעות של השירה העברית המקראית ובהקבלותיה הריתמיות. רק כשאלה לא התאימו ללשון האנגלית החדשה, הוא התעלם מסגולותיה המקוריות האלה של השירה העברית הקדומה ומיוג יחד שתי צלעות שבמקור לצלע אחת, או האריך צלע אחת שבמקור במלה אחת או בשתי מלים. למשל, בצלע "ומולדותיך ביום הולדת אותך" (יחזקאל ט"ז, ד) איחד נוקס למלה אחת את שתי המלים העבריות שבמקור "ומולדותיך", "הולדת" Born, when thou wast את הפסוק: "לא חסה עליך עין לעשות

[6] לתולדות תרגומי המקרא לאנגלית וגישותיהם הפרשניות

והגאונים של נוקס. גם היא, כמו זו של נוקס, נבדקה ונערכה לפי הפרשנות המקראית החדשה ולפי הבלשנות השמית המדעית שבימינו.

זה: B. Ward "Dawn of the Catholic revival" 1909;
H. Cotton, "Reims and Douai", 1855;
Encyclopaedia Britanica 1926, 901, עמוד;

כרך ג',

אברהם רגלסון, "תנ"ך אנגלי חדש ניתן לקאתולים", "מאזניים", כרך כ' (מ"ג), תשכ"ה.

ביבליוגרפיה

מלבד הספרים והמאמרים הדנים בבחינות השונות של התרגומים הקתוליים של המקרא לאנגלית, שהבאתי בהערותי למאמרי זה, הנני רושם בזה עוד ספרים ומאמרים בנושא